

Prof. UW dr hab. Stanisław Sulowski
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

R E C E N Z J A

dorobku naukowego oraz aktywności naukowej dr Aleksandry Kruk po otrzymaniu stopnia doktora w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

1. Podstawa recenzji

Recenzję niniejszą przygotowuję w oparciu o postanowienie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych powołującej mnie, w charakterze recenzenta, do Komisji w ww. postępowaniu. W materiałach przesłanych przez Dziekana Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM znajdował się komplet wymaganej we wnioskach habilitacyjnych dokumentacji (Autoreferat, Wykaz publikacji) oraz książki i kopie artykułów składających się na dorobek Habilitantki. W postępowaniu recenzyjnym postaram się odpowiedzieć na pytanie, czy dorobek Habilitantki spełnia wymagania zawarte w przepisach prawa, a szczególnie czy posiada osiągnięcia naukowe w rozumieniu art. 16 *ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* z 14 marca 2003 roku (Dz. U. 2017, poz. 1789) oraz czy posiada pozostały dorobek naukowy, wykazuje aktywność we współpracy międzynarodowej, pracy dydaktycznej i wykazuje się istotną aktywnością naukową.

Recenzja dorobku dr Aleksandry Kruk.....

2. Sylwetka naukowa

Dr Aleksandra Kruk jest absolwentką politologii Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. W 2008 roku obroniła pracę magisterską pod kierunkiem prof. Bogdana Koszela na temat *Berlin w polityce międzynarodowej po II wojnie światowej*. Rozprawę doktorską na temat *Rola Hansa-Dietricha Genschera w polityce wewnętrznej i zagranicznej RFN w latach 1969 - 1992* obroniła w 2008 roku na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu. W latach 2008-2014 pracowała okresowo w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa w Poznaniu i Wyższej Szkole Stosunków Międzynarodowych w Łodzi. Od 2014 roku jest zatrudniona jako adiunkt na Instytucie Politologii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Zielonogórskiego.

3. Ocena osiągnięcia naukowego

Pani dr A. Kruk przedłożyła do oceny jako główne osiągnięcie naukowe monografię pod tytułem *Wolna Partia demokratyczna po zjednoczeniu Niemiec (1990-2013)*, Zielona Góra 2015 s.190. Praca składa się z wykazu skrótów, spisu treści, wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz streszczenia w języku angielskim (Summary). Temat monografii jest interesujący, ale tytuł dzieła jest czysto deskryptywny, nie jest ujęty problemowo. To jak na osiągnięcie naukowe w ramach postępowania habilitacyjnego trochę mało ambitne ujęcie.

Analizując warstwę metodologiczną rozprawy chce zwrócić uwagę na kilka kwestii. Po pierwsze, Habilitantka w dość

uproszczony sposób określiła problem badawczy rozprawy. Na stronie 4 czytamy, „Zamiarem autorki było przedstawienie znaczenia Wolnej Partii Demokratycznej na scenie politycznej zjednoczonych Niemiec, od 1990 do 2013 r.” Kategoria „znaczenie” w moim przekonaniu jest mało precyzyjna, bardziej ugruntowaną w zakresie nauk o polityce jest kategoria „roli”. W gruncie rzeczy Habilitantka nie sprecyzowała jak będzie mierzyć „znaczenie”, ale z treści rozprawy wynika, że odpowiada również na pytanie, jaką rolę odgrywała FDP w tym okresie na scenie politycznej RFN. Również kategoria „scena polityczna” nie jest precyzyjnym politologicznym pojęciem. Brzmi trochę publicystycznie. Po drugie, warto podkreślić, że Habilitantka dość dobrze poradziła sobie ze sformułowaniem pytań badawczych, które są niezwykle istotne dla procesu badawczego. Po trzecie, Habilitantka stawia 4 tezy w rozprawie, ale zostały one sformułowane w sposób uproszczony. Np. jedna z tez brzmi „FDP po zjednoczeniu Niemiec widziała przede wszystkim możliwości współpracy z chadecją”. Sformułowaniem tezom została podporządkowana konstrukcja rozprawy i to jest cenne w rozprawie. W mojej ocenie monografia stanowi przemyślaną konstrukcję, ale do pewnego stopnia. Pięć rozdziałów ma potwierdzić postawione tezy. Brakuje mi jednak klasycznego rozdziału w tej monografii, a mianowicie rozdziału na temat roli FDP w systemie partyjnym RFN, a przede wszystkim ewolucji funkcji partii nie tylko w systemie partyjnym, ale także w systemie politycznym. Wszakże rozdział czwarty *FDP po zjednoczeniu Niemiec* poświęcony został roli FDP w koalicjach rządowych i opozycji, ale z tak sformułowanego tytułu rozdziału trudno to

wywnioskować. Zastosowana cezura czasowa do analizy znaczenia FDP na scenie politycznej jest prawidłowa. Można było pokusić się o dalszą szczegółową periodyzację tego okresu, aby pokazać jak zmieniał się znaczenie, funkcje i rola tej partii.

Treści zawarte we *Wstępie* są zbyt skromne jak na potrzeby rozprawy habilitacyjnej. Oprócz określenia problemu badawczego, pytań badawczych oraz tez we wstępie powinno znaleźć się ustosunkowanie się Habilitantki do dotychczasowej literatury przedmiotu. Autorka powinna zająć własne, krytyczne w tej sprawie stanowisko. Autorka osiągnięcia naukowego w postępowaniu habilitacyjnym ma dowieść na czym polega jej znaczny wkład do rozwoju dyscypliny naukowej. Trudno to ocenić jeżeli brakuje krytycznej oceny dotychczasowego dorobku na podjęty temat. Stwierdzam, że Autorka zna literaturę przedmiotu, gdyż często odwołuje się do wielu autorów, którzy w tym zakresie mają wartościowy dorobek.

Analiza treści rozprawy przekonuje mnie, że jest to opracowanie mieszczące się w zakresie nauk o polityce. Przemawiają za tym także zastosowane metody, chociaż dyskutowałbym z Autorką, czy rzeczywiście wszystkie wymienione metody we *Wstępie* stosowała Ona konsekwentnie i świadomie. Autorkę należy pochwalić za to, że posłużyła się kwerendami archiwalnymi i materiałowymi, które przeprowadziła w krajowych i niemieckich instytucjach i placówkach naukowych. Kwerenda archiwalna służąca krytycznej analizie i interpretacji wielu reprezentatywnych dokumentów (programów partyjnych, statutu partii) była

możliwa dzięki dostępowi do cyfrowej platformy archiwum niemieckiego liberalizmu w Gummersbach. Sięgnęła do materiałów źródłowych, do wspomnień, biografii i publikacji książkowych prominentnych polityków FDP. Wspomnienia i autobiografie, a także „wywiady rzeki” niemieckich liberałów są niewątpliwie ważnymi źródłami do tego typu badań. Studiowanie wspomnień Hansa-Dietricha Genschera, książek Klausa Kinkela, Guido Westerwellego, Rainera Brüderlego, Hildegard Hamm-Brücher pozwoliło zapewne zrozumieć motywacje i aspiracje polityczne oraz lepiej poznać poglądy polityków na rolę FDP na niemieckiej scenie partyjnej. To nadaje rozprawie charakteru oryginalnego, a to przecież jest ważnym kryterium oceny osiągnięcia naukowego.

Reasumując z metodologicznego punktu widzenia moja ocena głównego osiągnięcia naukowego w postaci monografii *Wolna partia Demokratyczna po zjednoczeniu Niemiec (1990 – 2013)*, Zielona Góra 2015, zawiera elementy krytyczne, chociaż trzeba zauważyć, że w przedłożonej monografii są wartościowe wątki. Na szczególną uwagę zasługuje rozdział czwarty i piąty, które w dużej mierze zostały oparte na materiałach źródłowych i literaturze przedmiotu. Szczególnie w rozdziale czwartym Habilitantka pokazała, że liderzy partii-osobistości miały dla jej roli w systemie rządów koalicyjnych lub w opozycji bardzo istotne znaczenie. Z kolei w rozdziale piątym Habilitantka potwierdziła powszechnie znaną i podzielaną opinię, że FDP to partia niemieckiej polityki zagranicznej. W rozprawie zostało wyraźnie podkreślone, że niemieccy liberałowie spowodowali, iż niemiecka polityka szczególnie okresu bońskiego, ale i po

zjednoczeniu zawierała w dużej mierze element powściągliwości i umiaru.

4. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Dorobek naukowy dr Aleksandry Kruk, po uzyskaniu doktoratu jest zróżnicowany. Obejmuje on oprócz wskazanego osiągnięcia naukowego trzy współredakcje prac naukowych, („Przegląd Narodowościowy - Review of Nationalities”, nr 4, 2015, *Mniejszość niemiecka; Ministerstwa spraw zagranicznych wobec wyzwań XXI wieku*, Łódź 2013; *Niemiecka scena polityczna 2009-2013: Aktorzy, zagadnienia i wyzwania*, Wrocław 2013), publikacje w czasopismach naukowych punktowanych z listy B, artykuły naukowe w zagranicznych czasopismach naukowych w języku angielskim, oraz artykuły w pracach zbiorowych. Kilka publikacji przyjęto do druku i czeka na wydanie. W moim przekonaniu dorobek ten można zakwalifikować jako wartościowy w zakresie szeroko rozumianej problematyki niemcoznawczej obejmujący trzy zagadnienia: system polityczny RFN, politykę zagraniczną RFN oraz politykę wewnętrzną. Ważnym, i ostatnio rzadko spotykanym, elementem dorobku są także opublikowane recenzje ważnych publikacji naukowych w renomowanych czasopismach naukowych, jak np. „Stosunki Międzynarodowe”, czy „Rocznik Integracji Europejskiej”. Na uwagę zasługują teksty zamieszczone w opracowaniach, które Habilitantka również współredagowała. Dotyczą one bardzo ważnych i aktualnych zagadnień z zakresu problematyki niemieckiej i mają po części oparcie w badaniach empirycznych. W dokumentacji Habilitantka nie podaje cytowań ani też indeksu

Hirsch, ale wymienia swoje publikacje, do których inni autorzy odwołują się w publikacjach.

Rekapitulując, stwierdzam, że pozostałe osiągnięcia naukowe Pani dr A. Kruk wskazane w dokumentacji odpowiadają kryteriom, o których jest mowa w obowiązujących przepisach prawa i mogą stanowić pewien wkład w rozwój badań z zakresu nauk o polityce.

5. Ocena dorobku w zakresie dydaktyki, popularyzowania efektów nauki, spraw organizacyjnych oraz w zakresie szeroko rozumianej współpracy międzynarodowej.

Habilitantka ma dobre przygotowanie do pracy dydaktycznej. Ukończyła kurs pedagogiczny na Uniwersytecie Adama Mickiewicza. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że prowadzi zajęcia dydaktyczne z bardzo wielu przedmiotów, co może budzić wątpliwości co do jakości kształcenia. Nadmienić warto, że między innymi prowadzi zajęcia z następujących przedmiotów: wprowadzenie do stosunków międzynarodowych, procesy decyzyjne w UE, system polityczny RFN i inne.

Prowadzi zajęcia w języku niemieckim dla studentów programu Erasmus oraz kilkakrotnie miała wykłady podczas pobytów studyjnych w Niemczech i na Węgrzech. Była też promotorką prac licencjackich z zakresu stosunków międzynarodowych. Od 2014 roku pełni funkcję koordynatorki programu Erasmus w Instytucie Politologii na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Wygłosiła, według załączonej dokumentacji, ponad 20 referatów na naukowych konferencjach krajowych i

zagranicznych w ważnych ośrodkach uniwersyteckich. Brała udział dwukrotnie w komitetach organizacyjnych międzynarodowych konferencji naukowych, między innymi *42nd Annual Conference of the International Association for the Study of German Politics (IASGP)* w Pradze 2011 roku. Jest redaktorem statystycznym w czasopiśmie „Przegląd Narodowościowy - Review of Nationalities”.

Habilitationka brała udział w realizacji grantu „Wojskowe zaangażowanie operacyjne Unii Europejskiej w rozwiązywanie konfliktów w Afryce”, w okresie 2013-2014 na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Oprócz tego uczestniczyła w realizacji grantów realizowanych w ramach badań statutowych, między innymi: *Wiosna Arabska*, którym kierowała dr hab. Beata Przybylska-Maszner oraz z dr Moniką Sus koordynowała projekt *Niemiecka scena polityczna przed wyborami w 2013 roku*.

Habilitationka organizowała konferencje naukowe. Do najważniejszych należą: Kongres My voice for Europe w 2011 roku, którego celem była integracja środowiska akademickiego z Europy Wschodniej i Zachodniej oraz konferencja: Rola ministerstw spraw zagranicznych po II wojnie światowej. Polska - Europa – Świat w 2012 roku .

W 2016 roku otrzymała indywidualną nagrodę II stopnia Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego za osiągnięcia naukowe.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, sekcja: partie polityczne oraz Niemieckiego Towarzystwa Polityki Międzynarodowej (IASGP).

6. Konkluzje

Biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz kryteria oceny osiągnięć osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego* z 1 września 2011 roku stwierdzam na podstawie przedłożonej dokumentacji, że pani dr Aleksandra Kruk legitymizuje się, po otrzymaniu stopnia doktora, osiągnięciem naukowym zatytułowanym: *Wolna Parta Demokratyczna po zjednoczeniu Niemiec (1990-2013)*, Zielona Góra 2015, oraz pozostałym dorobkiem w postaci 3 współredagowanych opracowań oraz ponad 30 artykułami w pracach zbiorowych i czasopismach naukowych. Łącznie cały Jej dorobek skoncentrowany jest na problematyce niemieckiej w wymiarze międzynarodowym i wewnątrzpolitycznym. Mimo, że wskazane osiągnięcie główne ma drobne mankamenty o których wspomniałem w recenzji, skłaniam się do sformułowania pozytywnej oceny i w świetle wymagań sformułowanych w przepisach prawa mogę stwierdzić, że stanowi on pewien wkład w rozwój nauk o polityce. Ponadto Habilitantka wykazuje także aktywność naukową w dziedzinie dydaktyki, spraw organizacyjnych oraz we współpracy międzynarodowej. *Summa summarum* opowiadam się za kontynuowaniem postępowania habilitacyjnego Pani dr Aleksandry Kruk w sprawie nadania Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

Warszawa, 28 grudnia 2017

Recenzja dorobku dr Aleksandry Kruk.....

Stanisław Sulowski

